

การจัดการสมัยใหม่ตามหลักพุทธธรรม

Modern management according to Buddhist principles

¹พนมพร เมฆพัฒน์, ²พระครูวีรศาสน์ประดิษฐ์, ³บุญเตือน ทรัพย์เพชร และ ⁴พระครูสุจิตพัฒนพิธาน¹Phanomphon Mekphat, ²Phrakhru Veerasatpradit, ³Boontuan Sapphet
and ⁴Phrakhru Sujitphatnaphithan¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย¹Bachelor of Arts Program in Buddhist Management, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand²³⁴หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย²³⁴Bachelor of Arts Program in Buddhist Management, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand¹Corresponding Author's E-mail: nuy2515@windowslive.com¹Tel. 084-624-2590

Received March 5, 2024; Revised June 11, 2024; Accepted June 27, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีความประสงค์ศึกษาเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อนำมาบูรณาการใช้กับการจัดการสมัยใหม่ (Modern management) ในปัจจุบันนี้การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความสลับซับซ้อนในองค์กรมากขึ้น จึงต้องใช้หลักทางคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัล AI เทคโนโลยี การจัดการเชิงระบบ การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีความสัมพันธ์กันและกัน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรในองค์กร การบริหารจะประสบความสำเร็จได้ในองค์กรต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมใจ สามัคคี มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันเป็นระบบทุนนิยมหรือบริโภคนิยมที่แสวงหากำไรและมีการแข่งขันเพื่อให้เหนือกว่าคู่แข่ง ทั้งในเชิงบริหารงานและการพัฒนาเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร จึงมีหลักการบริหารสมัยใหม่เข้ามาเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ โดยให้ความสำคัญกับผู้นำและเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่อกันโดยการปลูกฝังลักษณะนิสัยในตนเองไปจนถึงการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม องค์กรที่ได้มีการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการใช้สอดคล้องกับองค์การทั้งด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรและวัฒนธรรมในองค์กร เพื่อให้การบริหารงานในองค์กรประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: การจัดการสมัยใหม่, หลักพุทธธรรม

Abstract

This academic article aims to study the principles of Buddhism to integrate with modern management. At present, changes in the economy, society, and technology are occurring rapidly and are becoming more complex in organizations. Therefore, the principles of mathematics and digital technology, AI technology, systematic management, and strategic management that were related to each other must be used to increase the efficiency of resource management in the organization. For successful management in an organization, there must be cooperation, unity, and a common goal. Because the world today is a capitalist or consumerist system that seeks profit and competes to be superior to

competitors, both in terms of management and development in order to achieve organizational goals, modern management principles had become a management strategy. It emphasizes leaders and to create human relationships with each other by cultivating personal characteristics to the point of being beneficial to society. Organizations that had integrated the principles of Buddhism in line with their organizations in terms of strategic management, human resource management in the organization, and organizational culture in order for the organization's management to be successful.

Keywords: Modern Management, Buddhist Principles

บทนำ

การจัดการถือว่ามีสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้าและถือว่ามีมาควบคู่กับการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ดึกดำบรรพ์ โดยสามารถชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการ ช่วยให้ผู้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ปัจจุบันองค์การให้ความสำคัญต่อการขยายงานด้านการจัดการให้กว้างขวางและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ โดยเฉพาะทางด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง การจัดการจะเป็นวิธีที่สำคัญที่จะนำสังคมและประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน

ระบบการจัดการถือว่าเป็นกลไกหลักในการดำเนินงานตามแผนการที่องค์กรได้กำหนดไว้ และยังเกี่ยวข้องกับการจัดสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทั้งหมด ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถลดจุดอ่อนในองค์กรในหลายๆ ด้านไม่ว่าจะเป็น การลดต้นทุนค่าใช้จ่ายให้ต่ำและทำให้เกิดผลผลิตที่สูงขึ้น องค์กรทุกองค์การมุ่งหวังที่จะให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมุ่งหวังใช้ทรัพยากรทางการบริหาร คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด คุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักของการตัดสินใจพฤติกรรมของบุคคล เป็นอีกมุมหนึ่งที่สำคัญภายในองค์กรที่จะช่วยในการแนะนำพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับคนและงาน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มหรือรักษาคุณธรรมอันดีงามให้คงอยู่ ในองค์กรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง มีภาพพจน์ที่ดี อันจะนำมาซึ่งชื่อเสียง เกียรติยศ เกิดความผาสุก องค์กรยั่งยืน

การบริหารจัดการ

ในปัจจุบันคำว่า “การบริหาร” และ “การจัดการ” ใช้ทดแทนกันได้ “Management” อดีตแม้จะพยายามเน้นคำว่า “การบริหาร” ให้สัมพันธ์กับคำว่า “Administration” ซึ่งเป็นการบริหารในภาคราชการ และองค์กรที่มีได้มุ่งหวังกำไร และพยายามแยกใช้คำว่า “การจัดการ” ให้เป็นเรื่องของการบริหารงานในภาคธุรกิจ เอกชนเป็นการเฉพาะ แต่ในความเป็นจริงแล้วบทบาทของภาคธุรกิจ ได้ขยายเติบโตมากขึ้นงานของภาครัฐก็คาบเกี่ยวกับงานของภาคธุรกิจเอกชน จนไม่อาจแยกออกจากกันได้ ทำให้การบริหารของทั้งสองภาคเหมือนกันและแลกเปลี่ยนกันได้ตลอดเวลา ดังนั้นคำว่า การบริหารและการจัดการจึงใช้แทนกันได้และน่าจะมีความหมายในลักษณะเดียวกัน

การจัดการ (Management) เป็นกระบวนการออกแบบและรักษาซึ่งสภาวะแวดล้อมระหว่างบุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่ม ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การชี้นำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) มนุษย์ สิ่งแวดล้อมทาง

กายภาพ การเงิน ทรัพยากร ข้อมูลขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดการเป็นกระบวนการของกิจการที่ต่อเนื่อง และประสานงานกัน โดยมีกระบวนการจัดการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยการประยุกต์ใช้ในองค์กร เป้าหมายคือการสร้างผลกำไร

แนวคิด ทฤษฎีกับการจัดคนให้เกิดงาน Work Force Management ในโลกปัจจุบันนี้การจัดการธุรกิจ มีหลายๆภาคส่วนองค์กรให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรรัฐ องค์กรเอกชนหรือแม้กระทั่งองค์กรรัฐวิสาหกิจ บางองค์กรมุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เป็นเลิศ หรือบางองค์กรมุ่งเน้นรายได้เป็นหลักชัย แต่สิ่งหนึ่งที่ทุกองค์กรต้องการจะเป็นเหมือนกันคือ การมุ่งมั่นที่จะเป็นหนึ่งทางธุรกิจ นั่นคือหัวใจหลักที่องค์กรต้องพิชิตให้ได้ การจัดการระบบองค์กร จะกล่าวถึง ผู้ที่เป็นตำนานด้านการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) คนแรกคือ เฟรเดอริก วินสโลว์ เทย์เลอร์ ที่มีแนวคิดแบบคลาสสิกที่ให้ความสำคัญต่อปริมาณมากกว่าคุณภาพการผลิต ร่วมด้วยอองรี ฟาโยล์ ผู้ที่ให้นิยามเรื่องการจัดการกับพื้นฐาน ดังนี้ 1. แบ่งงานกันทำ 2. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ 3. วินัย 4. เอกภาพของการบังคับบัญชา 5. เอกภาพของทิศทางในการทำงาน 6. การเน้นผลประโยชน์ร่วมกันเหนือผลประโยชน์ส่วนบุคคล 7. การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่บุคคล 8. การรวมศูนย์อำนาจ 9. สายงานของอำนาจหน้าที่ 10. การจัดระเบียบ 11. ความเสมอภาค 12. ความมีเสถียรภาพของการจ้างงาน 13. การริเริ่มสร้างสรรค์ 14. ขวัญและกำลังใจของบุคลากร

ดังนั้น กระบวนการบริหารจัดการ จึงควรมีกระบวนการในการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน และตัดสินใจหาวิธีการที่ดี ที่สุดที่ทำให้เป้าหมายนั้นบรรลุผลสำเร็จ มีกระบวนการในการจัดตั้งและจัดวางทรัพยากรบุคคล มีกระบวนการของการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในการที่จะให้บุคคลอื่นมีพฤติกรรมในการทำงานที่ต้องการ และทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร มีกระบวนการในการกำหนดกิจกรรมต่างๆขององค์กรให้เป็นไปตามที่องค์กรคาดหวังและกำหนดไว้

ความหมายของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง สัมพันธภาพในเรื่องของการใช้อิทธิพล ที่มีต่อกันและกันระหว่างผู้นำกับผู้ตามที่มีมุ่งหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยสะท้อนถึงวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกันภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับ การใช้อิทธิพล (Influence) เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มบุคคล โดยกลุ่มบุคคลเหล่านั้นมีความตั้งใจที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม โดย Daft (1999) กล่าวว่า อิทธิพล (Influence) หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ไม่ใช่การยอมจำนนและการบังคับ ซึ่งต้องมีลักษณะเป็นการยอมรับซึ่งกันและกัน (Reciprocal) ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม บุคคลในระบบความสัมพันธ์ดังกล่าว มีความต้องการการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างและการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่การรักษาสถานภาพเดิม (Status quo) ยิ่งไปกว่านั้นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการผู้นำไม่ได้เป็นผู้กำหนดแต่เป็นที่วัตถุประสงค์กำหนดร่วมกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม อันจะก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะโน้มน้าวบุคคลให้มุ่งไปสู่ผลสำเร็จที่ต้องการอย่างแท้จริง

ผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ (Global Leadership)

การที่จะกลายเป็นผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ ไม่ใช่มีความรู้เพียงแค่ว่าตลาด หรือการทำธุรกิจในประเทศของตนอย่างเดียว แต่ต้องมีความรอบรู้และศึกษาข้อมูลทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม การเมืองของประเทศต่าง ๆ ด้วย เพราะการแข่งขันทางธุรกิจหรือองค์กรธุรกิจในปัจจุบัน ไม่ได้อยู่แต่เพียงภายในประเทศ แต่เพียงเท่านั้น แต่กลายเป็นองค์กรแบบโลกาภิวัตน์ คือมีการซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ไม่ว่าองค์กรหรือธุรกิจของเราต้องการขยายในระดับประเทศ หรือต่างประเทศก็ตาม การเปลี่ยนแปลงสู่การเป็น

โลกาภิวัตน์ล้วนมีผลกระทบทั้งสิ้น เพราะการแข่งขันแบบโลกาภิวัตน์ มุ่งเน้นต่อการสร้างมาตรฐาน กระตุ้นเรื่องความคิดสร้างสรรค์ และการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ

ผู้นำในยุคปัจจุบันต้องมีความแตกต่างจาก ในอดีตเป็นอย่างมาก เพราะความต้องการของลูกค้าและพนักงานมีความแตกต่างและเปลี่ยนไป มาตรฐานของคุณภาพของคุณมีความเปลี่ยนแปลงไป มีสถาบันหรือหน่วยงานที่เข้ามาควบคุมมาตรฐานเหล่านี้โดยเฉพาะ ดังนั้นผู้นำในยุคปัจจุบันจึงต้องมองทะลุถึงความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ด้วยเหตุนี้ผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์จึงมีความต้องการในเรื่องทักษะและความสามารถที่เพิ่มมากขึ้นต่อการนำไปสู่การเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในท้ายสุด

สำหรับการนำองค์กรไปสู่ความมีประสิทธิภาพ ดังนั้น Masrshall Goldamith และคณะ จึงได้เสนอคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการต่อการนำไปสู่การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบไปด้วย

1. การคิดแบบโลกาภิวัตน์ : ผู้นำต้องมีความเข้าใจในเรื่องแตกกิ่งสาขา หรือการขยายตัว ทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม กฎหมาย และการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

2. เล็งเห็นเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม : คือการมองเห็นความหลากหลายในเรื่องรูปแบบการเป็นผู้นำ ประเภทอุตสาหกรรม พฤติกรรมและค่านิยมส่วนบุคคล รวมถึงเรื่องเชื้อชาติและเพศด้วย การเล็งเห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมนอกจากจะช่วยให้ผู้นำเข้าใจมากขึ้นว่า ซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญของผู้นำแบบโลกาภิวัตน์

3. พัฒนาความชำนาญทางด้านเทคโนโลยี : คือการติดต่อสื่อสาร ซึ่งต้องใช้เรื่องของเทคโนโลยีเข้ามาอำนวยความสะดวกโดย Marshall Goldsmith ได้ระบุว่าผู้นำต้องมีความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้

- การนำเรื่องเทคโนโลยีเข้ามาใช้ ส่งผลหรือสามารถช่วยบุคลากร และองค์กรอย่างไร
- จะสร้าง และจัดการเรื่องการลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้อย่างไร
- จะปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในแง่บวกต่อการใช้เทคโนโลยีได้อย่างไร
- จะคัดเลือก พัฒนาและรักษาบุคลากรที่มีความสามารถทางด้านเทคโนโลยีได้อย่างไร

4. สร้างคู่แข่งและพันธมิตร : การสร้างคู่แข่งและพันธมิตร เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งในการทำธุรกิจในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่ทำการค้าแบบชาติ

5. สร้างการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ : การสร้างการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำเป็นเรื่องจำเป็น เพราะผู้นำหรือผู้บริหารไม่สามารถที่จะเป็นผู้ตัดสินใจได้แต่เพียงผู้เดียว ผู้นำต้องสร้างนิสัยในการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นให้เกิดขึ้นให้ได้

ดังนั้น ผู้บริหารยุคใหม่ต้องหลุดจากกรอบแนวคิดเดิม ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนไปสู่การเป็นผู้นำระดับโลก เพราะการทำธุรกิจในปัจจุบัน จะหยุดเพียงแคภายในประเทศไม่ได้อีกต่อไป ดังนั้น ผู้นำต้องพยายามพัฒนาคุณสมบัติการเป็นผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ทั้ง ๕ ประการ เพื่อพัฒนาไปสู่ความมีประสิทธิภาพในท้ายที่สุด

หลักการสำหรับการบริหาร

ปัจจุบันการบริหารองค์กรมีความจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ในการบริหารงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การนำหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่มาเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ในขณะเดียวกันการนำหลักการในทางพระพุทธศาสนามาผสมผสาน และประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารเพื่อให้บุคลากรในองค์กรอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข หลักการบริหารงานสมัยใหม่กับหลักการบริหารงานเชิงพุทธศาสตร์ในเชิงเปรียบเทียบว่าสามารถบูรณาการรวมเข้ากันได้ และเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี

หลักธรรมสำหรับการบริหารองค์กร

หลักธรรม (Moral Principal) หมายถึง หลักคำสอนทางศาสนาที่เป็นความจริงและมั่นคงเป็นความดีงามและความถูกต้อง จำเป็นสำหรับชีวิตทุกคน เมื่อนำมาปฏิบัติจะส่งผลให้เกิดความดีงามในชีวิตและสังคมสามารถอยู่กันอย่างมีความสุข

หลักการสำหรับการครองตน คือ หลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติดีปฏิบัติตามทำหิตเป็นผู้ประเสริฐ ส่งผลให้ทุกคนอยู่กันอย่างมีความสุข อันประกอบไปด้วย

1. เมตตา มีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข
2. กรุณา มีความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
3. มุทิตา มีความยินดีหรือเห็นผู้อื่นได้ดี ประสพความสำเร็จตามปรารถนาไม่มีความอิจฉาริษยา ร่วมชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของบุคคลอื่นอย่างจริงใจ
4. อุเบกขา มีการทำจิตใจให้วางเฉย หรือวางใจเป็นกลาง เมื่อประสพพบเห็นคนอื่นหรือตนเองกำลังประสบกับความทุกข์

หลักธรรมสำหรับการครองคน คือ หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่มีวิธีปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคลอื่นที่ยังไม่มีความรักนับถือกันให้เกิดความรัก ความนับถือและผู้ไม่ตรีซึ่งกันและกันมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อันประกอบไปด้วย

1. ทาน คือ การให้สิ่งของที่เป็นของตนแก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือกัน การให้เป็นการยึดเหนี่ยวและสมานน้ำใจระหว่างกันเป็นอย่างดี เป็นการผูกมิตรไมตรีต่อกันอย่างดียิ่ง
2. ปิยวาจา ได้แก่ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสมานสามัคคี พูดชวนให้คนอื่นเกิดความรักและนับถือพูดคำพูดที่ดีเพื่อผูกใจคนให้เป็นมิตร หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจกันให้กำลังใจกัน ส่งผลให้คนรักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
3. อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ระหว่างกันและเพื่อส่วนรวมเป็นการช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนชวนที่จะช่วยเหลือกิจการงานต่างๆ ให้สำเร็จอย่างจริงใจ เกิดสำนึกในความผิดชอบชั่วดีหรือการแนะนำให้เกิดความรู้และประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม
4. สมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตนจะเกินฐานะของตน การวางตนให้เหมาะสมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับผู้อื่นเสมอ และคารวะนอบน้อมเคารพยำเกรงผู้ใหญ่เป็นสำคัญ

หลักการสำหรับการครองงาน คือ อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นทางแห่งการนำมาซึ่งความประสบความสำเร็จของกิจการงาน อันประกอบด้วย

1. ฉันทะ คือ ความพอใจ การเฝ้าหาความรู้ ริเริ่มสร้างสรรค์ และใส่ใจในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง
2. วิริยะ คือ ความพากเพียร พยายาม มีความอดทนไม่ท้อถอยในการประกอบกิจการงานนั้นๆ และปฏิบัติงานอย่างมุ่งมั่นตั้งใจที่สุด
3. จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ เอาใจจดจ่อ และตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการปฏิบัติงานนั้นๆ
4. วิมังสา คือ ความหมั่นใจสติและปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติงานให้รอบคอบ และละเอียดถี่ถ้วน ปฏิบัติงานตามหน้าที่เพื่อมุ่งให้งานประสพผลสำเร็จเป็นสำคัญที่สุด และเหมาะสมกับบริบทของงานและสังคม

ดังนั้น หลักธรรม ช่วยให้บุคคลดำรงตนอยู่ได้ในองค์กรด้วยความสุข สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ สมานไมตรีระหว่างกันภายในองค์กร เป็นเครื่องส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้มีความเคารพนับถือกันตามสมควรแก่ฐานะของบุคลากรในองค์กร เป็นเครื่องประสาน

องค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคมให้คงรูปอยู่และดำเนินไปได้ด้วยดีและช่วยส่งเสริมศีลธรรมและป้องกันความประพฤติเสื่อมเสียในองค์กร การบริหารที่ควบคู่ไปกับการใช้หลักธรรมเข้ามาช่วยส่งเสริมจึงจะสัมฤทธิ์ผลที่สมบูรณ์และก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในงานการบริหาร

บทสรุป

การบริหารองค์การในสภาพสังคมยุคสารสนเทศ สังคมที่ได้รับอิทธิพลในการแสวงหาโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีและข่าวสารข้อมูลต่างๆ ที่รวดเร็วและไร้ขอบเขต ซึ่งมีผลต่อการบริหารองค์การของผู้บริหารและการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร

การจัดการสมัยใหม่ เป็นระบบการจัดการและเทคโนโลยี เป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลผู้บริหารให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ องค์การยุคใหม่จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านโครงสร้างการ บริหารจัดการ กระบวนการบริหารและการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้องค์การมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

ดังนั้น การบริหารจัดการจึงเป็นส่วนที่สำคัญในการนำพาองค์การให้บรรลุไปสู่วิสัยทัศน์ขององค์การในองค์การ จึงต้องมีบุคคลที่เป็นคนดีมีคุณธรรม มีทักษะการบริหารที่ดีและเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของภาระกิจงานที่ได้รับมอบหมายอย่างถ่องแท้ ซึ่งจะนำพาองค์การสู่ความสำเร็จเจริญก้าวหน้าต่อไป การน้อมนำหลักธรรมของพระพุทธองค์มาเป็นหลักคิดหลักและปฏิบัติจะก่อให้เกิด ระเบียบ ค่านิยมและวัฒนธรรมในองค์การอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2542). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด.

สุรพล สุยะพรหม และคณะ. (2555). *ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Daft, L. (1999). *Leadership: Theory and practice*. The Dryden Press Harcourt Brace College Publishers.

Taylor Frederick W. (1998). *The Principle of Scientific Management*. Norcross GA: Engineering and Management Press.